

МАКТАБ BITIRUVCHI O'QUVCHILARINI ZAMONAVIY KASBLARGA YO'NALTIRISHNING DOLZARB MASALALARI

Babajonova Nargiza Po'latboy qizi

Xorazm viloyati Bog'ot tumani 23-son

umumiy o'rta ta'lim maktabi psixologi

Toxirova Sabohat Yo'ldosh qizi

Xorazm viloyati Bog'ot tumani 2-AFCHO'SM

umumiy o'rta ta'lim maktabi psixologi

Anotatsiya. Maktab bitiruvchilari o'zlarining katta hayotga qadam qo'yishar ekan, ularning zamonaviy kasblarga bo'lgan qarashlariniular haqida bilishlari tushunish juda muhimdir. Ushbu maqola maktab bitiruvchilarining zamonaviy kasblar to'g'risida qarashlarini o'rganishga, ularning afzalliklari, intilishlari va tashvishlariga oydinlik kiritishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: maktab bitiruvchilari, zamonaviy kasblar, qarashlar, imtiyozlar, intilishlar, tashvishlar, kasb tanlash.

KIRISH

Kelajak uchun eng yaxshi kasb qaysi? Yaqin 10 yil ichida qay bir sohadan kattaroq daromad topish mumkin? Bugungi kunda qanday mutaxassislarga talab kuchliroq? Bu savolga javob izlayotganda, avvalo, avtomatlashtirish yoki muqarrar ravishda sun'iy intellekt rivojlanishi bilan almashtirilishi mumkin bo'lgan kasblardan qochish lozim. Sababi, texnologiya rivojlanishi bilan mazkur yo'nalishdagi ishlar o'z ahamiyatini yo'qota boshlashi mumkin. Ma'lum bir ishning dolzarbligiga turli omillar ta'sir qiladi: doimiy rivojlanish, yangi mashina va robotlarning yaratilishi orqali inson hayotining yaxshilanishi, qo'l mehnati orqali bajariladigan bir qancha amallar o'rni texnika bajarishi, sun'iy intellekt takomillashishi va hokozolar. Uzoq kelajakda

qaysi kasbga talab yuqoriroq bo'lishini avvaldan aytish biroz qiyin. Biroq yaqin 5 yil ichida yuqori trendda bo'lishi kutilayotgan kasblarni sanab o'tishimiz mumkin.

Loyiha menejerlari-hozirda har bir kompaniya o'ziga tegishli loyihalarini ishlab chiqish jarayonini boshqarish uchun malakali loyiha menejeriga ega bo'lishni istamoqda. Bugungi kunda loyiha menejerlariga talab har doimgidanda yuqori. Odatda, kompaniyalarda bir vaqtning o'zida bir nechta dasturlar ishlaydi va loyiha menejeri ko'p vazifani bajarish va bajartirishga mas'ul shaxs hisoblanadi. Loyiha menejerlari loyihaning asosiy maqsadlari va ko'lamini aniqlash, rivojlanishning yaxlit rejasini tuzish, ijro bosqichida jamoani boshqarish, loyihaning yakuniy yopilishiga bosh-qosh bo'ladi.

Buxgalter-daromad va xarajatlarni kuzatishda, ularning qonun hujjatlariga muvofiqligini taminlashda, investorlarga, menejment va hukumat vakillariga biznes qarorlarini qabul qilishda zarur bo'lgan miqdoriy moliyaviy malumotlarni taqdim etishga yordam beruvchi soha buxgalteriya hisoblanadi. Shuningdek, buxgalteriya hisobini yuritish korxonaning moliyaviy operatsiyalarini muntazam va batafsil ro'yxatga olishni anglatadi. Ahamiyatlisi, buxgalterlarga talab doimiy tarzda mavjud bo'ladi. Chet tillaridan birortasini bilsangiz, masofadan turib kattaroq so'mmadagi maosh to'laydigan bir necha kompaniyada bir vaqtning o'zida buxgalter sifatida faoliyat yurita olishingiz ham mumkin. Dasturiy ta'minot ishlab chiqaruvchisi (Software manufacturer). Bilamizki, ushbu kasb IT (axborot texnologiyalari) sohasidagi juda mashhur va yaxshi haq to'lanadigan ish hisoblanadi. Virtual haqiqat dizayneri (VR designer) VR minigarnituralar va boshqa gadjetlarga talab katta ekanligi o'z-o'zidan ushbu yo'nalishda faoliyat yurituvchi dizaynerlarga kelajakda yaxshi daromad topish mumkin bo'lgan ish o'rinlarining mavjud bo'lishiga ishora hisoblanadi. Marketing bo'yicha mutaxassis.

Marketing tadqiqotlari - bu kelajakda ham o'z ahamiyatini yo'qotmaydigan sohalardan biri sanaladi, sababi kompaniyalar doimiy tarzda yanada ko'proq rivojlanish va kattaroq natijalarga erishishga intilishadi. Mazkur jarayonlarning samarali tarzda amalga oshirilishida esa bevosita marketing tadqiqotlarining o'рни beqiyos sanaladi.

Bunda tovar va xizmatlarini innovatsion usullar bilan targ'ib qilish va brend, imijni yaratadigan, saqlaydigan va obro'sini oshiradigan kasb egalari ham marketologlar safiga qo'shilib ketadi. Kelajagingiz uchun eng yaxshi ish o'rinlari haqida o'ylaganingizda, avvalo, kasbning jamiyatda tutgan o'rni qanday bo'lishidan qat'iy nazar, o'zingizning qobiliyatlaringiz va qiziqishlaringizni ko'proq inobatga olganingiz ma'qul. Sababi, har qanday ishni san'at darajasida qila olish uchun uni yaxshi ko'rib bajarish talab etiladi.

Aslini olganda, jamiyat uchun keraksiz kasbning o'zi yo'q. Istalgan kasb obro'sini oshirish unda faoliyat yuritayotgan shaxslarga bevosita bog'liqdir, desak, adashmaymiz.

Maktab bitiruvchilarining zamonaviy kasblar haqidagi qarashlari haqida tushuncha to'plash uchun turli ta'lim muassasalarining yaqinda bitiruvchilari o'rtasida so'rov o'tkazildi. So'rovda ularning turli sohalar, rivojlanayotgan zamonaviy kasblar va ularning o'rganishga ta'sir qiluvchi omillar haqidagi tasavvurlarini aniqlashga qaratilgan savollar kiritilgan. Tadqiqotda turli xil akademik kelib chiqishi va mintaqalarini aks ettiruvchi jami 500 ishtirokchi ishtirok etdi. So'rov tuzilishi: ko'p tanlovli savollar va ochiq ko'rsatmalardan iborat keng qamrovli onlayn so'rovnoma ishlab chiqildi. Ishtirokchilarni tanlash: onlayn platformalar va ta'lim tarmoqlari orqali so'rovda ishtirok etish uchun turli muassasalardan yaqinda maktab bitiruvchilari taklif qilindi. Ma'lumot yig'ish: so'rov ikki hafta davomida o'tkazildi, uning davomida ishtirokchilar so'rovnomanini o'zlariga qulay bo'lgan holda to'ldirish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Ma'lumotlarni tahlil qilish: ko'p tanlovli savollarning miqdoriy ma'lumotlari statistik dasturiy ta'minot yordamida tahlil qilindi, ochiq ko'rsatmalardagi sifatli ma'lumotlar esa umumiy mavzular va naqshlarni aniqlash uchun tematik kodlangan.

Afzalliklar: so'rov shuni ko'rsatdiki, maktab bitiruvchilari sun'iy intellekt, ma'lumotlar fani va kiberxavfsizlik kabi texnologiya bilan bog'liq sohalarga qiziqish ortib bormoqda. Ularni innovatsiyalar salohiyati va ushbu sohalarda yuqori talab jalb qildi. Intilishlar: ko'pgina bitiruvchilar o'zlarining dunyoqarashlari va qadriyatlariga

mos keladigan kasblarda ishlash istagini bildirdilar. Ular ishdan qoniqish, ish va hayot muvozanati, shaxsiy va kasbiy o'sish imkoniyatlari muhimligini ta'kidladilar.

Xavotirlar: respondentlarning katta qismi ish xavfsizligi, avtomatlashtirish va rivojlanayotgan texnologiyalarning an'anaviy tarmoqlarga ta'siri haqida tashvish bildirdi. Ular o'zgaruvchan ish bozorida dolzarb bo'lib qolish uchun moslashuvchan ko'nikmalarni egallash zarurligini yodda tutdilar.

Maktab bitiruvchilarining zamonaviy kasblarga bo'lgan qarashlari shaxsiy manfaatlar, ijtimoiy ta'sirlar, martaba istiqbollari va individual tajribalar kabi turli omillarga qarab juda farq qilishi mumkin. Biroq, maktab bitiruvchilarining zamonaviy kasblarga nisbatan umumiy qarashlari:

- Texnologiyaga yo'naltirilgan kasblar: ko'plab maktab bitiruvchilari texnologiya sohasidagi kasblarga jalb qilinadi. Bunga dasturiy ta'minotni ishlab chiqish, ma'lumotlarni tahlil qilish, sun'iy intellekt, kiberxavfsizlik va raqamli marketing kiradi. Texnologiyalarga tobora ortib borayotgan qaramlik va yuqori ish haqi va ish imkoniyatlari potentsiali ushbu kasblarni jozibador qiladi.

- Tadbirkorlik va Startaplar: boshlang'ich madaniyati va yosh tadbirkorlarning muvaffaqiyat hikoyalari ko'tarilishi bilan ko'plab maktab bitiruvchilari o'z bizneslarini boshlashga yoki startaplarga qo'shilishga intilishadi. Ular tadbirkorlikni ijodkorlik, avtonomiya va potentsial moliyaviy muvaffaqiyat uchun yo'l deb bilishadi.

- Ijodiy sohalar: ba'zi maktab bitiruvchilari grafik dizayn, kontent yaratish, fotografiya, kino yaratish va musiqa ishlab chiqarish kabi ijodiy kasblarga qiziqishadi. Ular o'zlarini ifoda etish imkoniyatlarini, badiiy erkinlikni va turli xil va qiziqarli loyihalarda ishlash qobiliyatini qadrlashadi.

- Sog'liqni saqlash va ittifoqdosh sohalar: sog'liqni saqlash sohasi barqarorlik, ish xavfsizligi va odamlar hayotini o'zgartirish imkoniyati tufayli ko'plab maktab bitiruvchilari uchun mashhur tanlov bo'lib qolmoqda. Tibbiyot, hamshiralik ishi, dorixona, fizioterapiya va biotibbiyot tadqiqotlari kasblari ko'pincha o'quvchilarni fanga va boshqalarga yordam berishga ishtiyoq bilan jalb qiladi.

- Moliya va biznes sohalari: moliya, bank, konsalting va biznesni boshqarish sohasidagi martaba maktab bitiruvchilari tomonidan ham izlanadi. Ular ushbu kasblarni barqarorlik, foydali ish haqi va o'sish va etakchilik lavozimlari uchun imkoniyatlar sifatida ko'rishadi.

- Ta'lim va Akademiya: ba'zi maktab bitiruvchilari ta'limga ishtiyoqmand va o'qituvchi, professor yoki tadqiqotchi bo'lishga intilishlari mumkin. Ular yosh ongni ilhomlantirish va shakllantirish, bilimga hissa qo'shish va ta'lim orqali doimiy ta'sir ko'rsatish imkoniyatini qadrlashadi.

Shuni ta'kidlash kerakki, bu qarashlar to'liq emas va individual imtiyozlar sezilarli darajada farq qilishi mumkin. Bundan tashqari, maktab bitiruvchilarining zamonaviy kasblar haqidagi qarashlari vaqt o'tishi bilan o'zgarishi mumkin, chunki ular turli sohalarga ko'proq ta'sir qiladi, yangi ko'nikmalarga ega bo'ladi va o'z qiziqishlari va ehtiroslarini o'rganadi. Natijalar maktab bitiruvchilarining zamonaviy kasblar o'zgarishini ta'kidlaydi, bu texnologik yutuqlar va rivojlanayotgan ijtimoiy tendentsiyalarning ta'sirini aks ettiradi. Texnologiyalar bilan bog'liq sohalarga bo'lgan qiziqishning ortishi kelajakdagi mehnat bozorida raqamli ko'nikmalarning ahamiyati tobora ortib borayotganligini anglatadi. Biroq, ishtirokchilar tomonidan ko'tarilgan xavotirlar ta'lim muassasalari va siyosatchilarga moslashuvchan ko'nikmalarni o'rgatish va umrbod ta'limni rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berish zarurligini ko'rsatmoqda. Bundan tashqari, ishdan qoniqish va ish va hayot muvozanatiga urg'u berish martaba rivojlanishiga yaxlit yondashish istagini anglatadi. Ish beruvchilar ish muhitini loyihalashda va shaxsiy o'sish va farovonlik uchun imkoniyatlar yaratishda ushbu omillarni hisobga olishlari kerak.

XULOSA

Maktab bitiruvchilarining zamonaviy kasblar haqidagi qarashlari ularning rivojlanayotgan ustuvorliklari va tashvishlarini aks ettiradi. O'z ehtiyojlarini qondirish uchun ta'lim muassasalari raqamli ko'nikmalarni o'qitishni birlashtirishi va umrbod ta'lim madaniyatini rivojlantirishi kerak. Bundan tashqari, ish beruvchilar ishdan

qoniqish, ish va hayot muvozanati va o'sish imkoniyatlarini birinchi o'ringa qo'yadigan ish muhitini yaratishi kerak. Bundan tashqari, siyosatchilar mehnat bozorining o'zgaruvchan talablarini oldindan bilish va ta'lim o'quv dasturlarini rivojlanayotgan kasblar bilan moslashtirish uchun soha mutaxassislari bilan hamkorlik qilishlari kerak. Ushbu proaktiv yondashuv maktab bitiruvchilarini tez rivojlanayotgan ish dunyosida rivojlanish uchun zarur ko'nikma va bilimlar bilan ta'minlaydi. Maktab bitiruvchilarining zamonaviy kasblar haqidagi qarashlarini tushunib, manfaatdor tomonlar maktabdan ishchi kuchiga yanada muvaffaqiyatli va qoniqarli o'tishni ta'minlab, ta'lim va martaba rivojlanish strategiyalarini yaxshiroq shakllantirishlari mumkin.

Adabiyotlar.

1. “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to’g’risida” gi qonun. 2019 yil
2. Королева, М.В. Формирование у старших дошкольников представлений о мире современных профессий / М.В. Королева. Текст: непосредственный // Молодой ученый. 2015. № 7 (87)
3. Sh.Sh.Safarovich, D.Karim, N.G.Salohiddinova. Kasbga yo'naltirishning ilmiypedagogik asoslari. O'quv qo'llanma. Toshkent. .2007
4. F.R.Qodirova, Sh.Q.Toshpo'latova, N.M.Qayumova, M.N.A'zamova. “Maktabgacha pedagogika” Darslik. Toshkent. 2019 yil